

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. decembra 1910.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: Kaznovalna pravica trgovske sodnije po revizijskem in zadružnem zakonu. Varujte živino kužne bolezni na parkljih in gobcu! Kučni obrt u Istri. Kako se pridobiva zdravo mleko? Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Vprašanja in odgovori. Gospodarske drobtine. Občni zbori. Bilance.

Poziv članicam!

Zadruge, ki želijo, da bi jim pri sestavi računskih zaključkov za l. 1910 pomagali uradniki „Zadružne Zveze“, naj se kmalu oglasijo pismeno ali ustmeno pri Zvezi. Ustreglo se jim bo po vrsti njihove prijave.

Kaznovalna pravica trgovske sodnije po revizijskem in zadružnem zakonu.

Na zadružnih shodih Splošne zveze se je že opetovano razpravljalo, kako da trgovske sodnije uporabljajo revizijski zakon, in se je pri tem govorilo tudi o pravicah, ki pristoje v tem pogledu trgovskim sodnijam. Ker se je izkazalo, da vlada o tej stvari še precej nejasnosti, bi bilo umestno, preiskati predmetno vprašanje.

Iz revizijskega zakona sledi najprej, da more trgovska sodnija na podlagi revizijskega poročila le tedaj nastopiti, ako ji je bilo v smislu § 9. rev. zak. revizijsko poročilo predloženo, ker se je pri reviziji pokazalo, da se določbe zakona ali pravil niso izpolnjevale in da se grajanjani nedostatk

niso odpravili v roku, katerega je določil revizor.

Kaj naj trgovska sodnija stori s takim revizijskim poročilom, ki razkriva nedostatke, to v revizijskem zakonu samem ni povedano. V § 11. je le predpisano, da naj se neizpolnjevanje v §§ 6., 7. in 8. obseženih predpisov kaznuje z redovnimi kaznimi od 20 do 200 kron. Tozadevni predpisi se nanašajo na pravice revizorjeve, da sme obiskati poslovne prostore, pogledati v knjige in papirje, zahtevati pojasnila, preiskati stanje blagajne in efektov itd. (§ 6.), dalje da se mora revizijsko poročilo predložiti nadzorstvu in prebrati na občnem zboru. (§ 8.)

Poleg teh kaznovalnih pravic, ki so dane trgovskim sodnijam v revizijskem zakonu z dne 10. junija 1903, jim po § 87. zadružnega zakona z dne 9. aprila 1873 in po § 4. min. naredbe o zadružnem registru z dne 14. maja 1873 pristoji pravica, da nastopajo z redovnimi kaznimi, ki se ne morejo spremeniti v zaporne kazni; te kazni nastopijo, ako se ne napravijo predpisane prijave za zadružni register (kazen 20 do 600 kron), in ako se ne

izpolnjujejo v § 87. posebej naštetih zakoniti predpisi.

Ti predpisi pa so naslednji:

1.) Predpisi § 14. o voditvi imenika združnikov.

2.) Predpisi § 22., odst. 3., da se ima razglasiti računski zaključek tekom 6 mesecev po sklepu poslovnega leta.

3.) Predpisi § 34. odst. 2., da se imajo sklepi občnega zbora vpisavati v poseben zapisnik, v katerega sme vpogledati vsak združnik in upravno oblastvo.

4.) Predpisi § 35., odst. 1., da je načelstvo dolžno združnikom na zahtevo dati en izvod pravil in računski zaključek.

5.) Predpis § 49., da imajo likvidatorji sestaviti bilanco, ko stopi zadruga v likvidacijo.

6.) Predpisi §§ 62. do 69., ki uravnava postopanje glede priklad.

7.) Predpisi § 77., odst. 3., da je pri zadrugah z omejeno zavezo odpoved posameznih deležev vpisati v imenik združnikov.

8.) Predpisi § 29., da je v gotovih slučajih sklicati občni zbor (kazen do 600 kron).

9.) Predpisi § 35., odst. 2., da je pravila in računске zaključke predlagati političnim oblastvom.

Ako je iz revizijskega poročila razvidno, da so se zgodili prestopki glede tu naštetih predpisov združnega zakona, more trgovska sodnija takoj nastopiti z redovnimi kaznimi; navadno se pa dotična zadruga poprej zasliši.

V slučaju da bi revizijsko poročilo razkrilo težje delikte, ki so po kazenskem zakoniku označeni kot hudodelstvo (n. pr. goljufija, poneverjenje) ali kot pregrešek (n. pr. krída) ali ako se je pri zadrugi storil v §§ 88. in 89. omenjeni pregrešek (razširjanje delokroga na druge kakor v § 1 zadr. zak. imenovane predmete, vedoma napačni podatki v računskih zaključkih,

poslovnih poročilih, v imeniku članov itd.), potem ima trgovska sodnija to naznaniti kazenski sodnji ali državnemu pravdnístvu po predpisih kazenskega pravnega reda. Ako bi bil iz revizijskega poročila razviden kak dohodarstveni prestopok, bi morala trgovska sodnija po § 509. dohodarstvenega kazenskega zakona napraviti ovadbo na finančno ravnateljstvo.

S tem bi bile našteje pravice in dolžnosti, ki pristojajo trgovski sodnji kot nadzorovalni oblasti zadrug.

Zanimivo bo predvsem pregledati, če zadostuje sodnijam v § 87. zadr. zak. dana pravica do redovnih kaznij, da bi se moglo siliti na odpravo vseh nedostatkov, ki jih je odkril revizor.

Ako se primerjajo poprej našteje poedini slučaji, v katerih zamore trgovska sodnija nastopiti po § 87., z nedostatki, ki se pokažejo pri revizijah, potem se vidi, da kaznovalna pravica trgovskih sodnij ne zadostuje, da bi se moglo zadrugo prisiliti do tega, da bi odpravila vse napake v svojem poslovanju. Po taki primerjavi se pokaže marveč, da sta kaznovalna pravica trgovskih sodnij in njihov upliv na podlagi revizijskega zakona precej omejena.

Pred vsem pride tukaj v poštev, da je nekaj predpisov, katere mora po združnem zakonu načelstvo izpolnjevati, ki pa niso postavljeni pod kazen.

Gotovo je ena najvažnejših dolžnostij načelstva skrbeti, da se vodijo potrebne knjige in mu je ta dolžnost v § 22., odst. 1. zadr. zak. izrečno naložena. Navzlic temu pa trgovska sodnija ne more naložiti kazni zavoljo nereda, ako bi se ta predpis ne izpolnjeval, ker je v § 87. naveden samo 3. odstavek § 22., ki govori o računskem zaključku, ne pa tudi prvi odstavek, ki nalaga označeno dolžnost o vodstvu knjig. Ako se torej v revizijskem poročilu konstatira, da je knjigovodstvo pomanjkljivo, da celo zadruga sploh nima pravnega

knjigovodstva, ne more trgovska sodnija ničesar drugega ukreniti, kakor zadrugo opomniti na § 22., odst. 1., dasi tudi opomin v zakonu ni izrecno omenjen.

Drug slučaj bi bil, da bi manjkalo nekaj pismenih pristopnih izjav članov, kar bi se gotovo moralo prištevati med najvažnejše nedostatke. Trgovski sodniji pa manjka ravno tako vsako zakonito sredstvo, s katerim bi mogla nastopiti. K večjemu bi mogla sodnija v takem slučaju zahtevati, da se popravi imenik članov v smislu § 14. zadr. zak. in se iz imenika izbrišejo osebe, katere niso podpisale pristopnice in se torej ne morejo smatrati za zadružnike. Kajpada bi ne bilo to ne v interesu zadruga, ne v interesu njenih upnikov, katerim je na tem ležeče, da se počasi dobijo manjkajoče pristopnice.

Po § 79. zadr. zak. se sme pri zadrugah z omejeno zavezo delež izstopivšega člana in drugačna, na podlagi zadružnega razmerja pristojeca mu imovina izplačati še le po preteku jamstvenega leta (§ 78.).

V teh treh slučajih vsebujejo predpisi zakona pozitivne norme in vendar ne more trgovska sodnija v slučaju neizpolnjevanja nastopiti z redovno kaznijo. Mogoče pa bi bilo dobiti še nekaj sličnih slučajev.

Druga vrsta napak, ki se dobe v revizijskih poročilih, so protizakonitosti v že registrovanih pravilih.

Revizor konstatira protizakonitost, ki se nahaja v pravilih, katere pa registracijska sodnija ob vpisu zadruga ni zapazila. Zadrugi potem revizor naroči, protizakonito določbo odpraviti ali premeniti. Toda zadruga se za tak poziv ne zmeni in se sklicuje na to, da je pravila sodnija pregledala in vpisala; ona ugovarja pravnemu naziranju revizorja. V mnogih slučajih se iz tehtnih razlogov sklicuje lahko na to, da pravil ne more v zaželjenem smislu kar brž spreme-

ni, ne da bi pri tem ne prikrajšala pravice svojih upnikov. Kaj naj se tu napravi?

Vprašanje, ali so sodnije upravičene načelstvu pod zagrožitvijo redovne kazni naložiti, da poskrbi za premembo protizakonitih pravil, je na vsak način zelo zamotano. Najvišji sodni dvor je (dne 16. sept. 1896, št. 14.582) izrekel: „Pravomočno vpisani zadrugi ne more registracijski sodnik zapovedovati, da izpremeni odobrena in vpisana zadružna pravila“. — Nasprotno pa se glasi neka druga razsodba najvišjega sodnega dvora (z dne 1. marca 1905, štey. 3272): „Trgovske sodnije so upravičene, zapovedovati zadrugi premembo protizakonitih določb v njenih pravilih“.

Utemeljitev zadnje imenovane razsodbe je dvomljive vrednosti in se opira na § 3. min. naredbe z dne 14. maja 1873, drž. zak. št. 71., po kateri imajo irgovske sodnije dolžnost, da uradno nadzorujejo, če se izpolnjujejo predpisi o prijavah za zadružni register.

V zakonu se po mojem mnenju nahaja vrzel, preko katere si ni mogoče pomagati s pozivom na § 3. navedene ministerske naredbe. K večjemu se more priznati, da sme trgovska sodnija izdati nalog za izpremembo tedaj, če ne pridejo v poštev pravice tretjih oseb. Za druge slučaje, kjer se dotikajo pravice tretjih oseb, zlasti upnikov, bi moralo biti v zakonu določeno posebno postopanje. Stališče, da v takih slučajih trgovska sodnija ni opravičena od zadruga zahtevati premembo pravil, je najvišji sodni dvor odobril v svoji razsodbi z dne 7. julija 1904.

V mnogih slučajih, ko so se našle protizakonitosti v pravilih, so si pomagali v tem vprašanju s trditvijo: „zakon stoji nad pravili, zato ne velja protizakonita določba pravil, ampak zakon.“ S to trditvijo pa tudi ni mogoče v vseh slučajih shajati.

Če bi se n. pr. pripetilo (kar se je tudi že res zgodilo), da bi se dostavek v

tvrdki glasil: „registrovana zadruga z omejeno zavezo“, v tekstu pravil bi pa bila določena neomejena zaveza ali nasprotno, se ne more kar na kratko določiti, kaj da naj velja. Ravno tako malo je mogoče določiti v slučaju, da bi v pravilih proti zakonitim določbam ne bili vpeljani deleži ali pa deleži v različni visokosti.

Druga vrsta nedostatkov, katere grajajo revizorji, zadeva notranje poslovanje zadruga, ki nasprotuje pravilom. Revizor ima sicer pravico, če ostane njegov opomin brezuspešen, da napravi ovadbo pri trgovski sodnji. Nikjer v zakonu pa se ne govori o kazenski oblasti, ki bi v tem oziru pristojala sodnji.

Naj navedemo nekaj vzgledov. Po pravilih neke zadruga se članom načelstva ne sme dovoliti posojilo; te določbe se pa ne izvršuje. Ali: v pravilih je zapovedana dvojna zapora; tega se pa zadruga ne drže. Ali: pravila predpisujejo, za koliko sme tuje premoženje obtežiti lastno premoženje; ta določba se pa krši. Kaj naj trgovska sodnija v takih slučajih napravi z revizorjevo ovadbo? Kvečjemu more opozoriti načelstvo, da ravna proti pravilom (kar je bil že poprej storil revizor), nima pa sredstev, da bi kaznovala protipravilno postopanje ali prisilila da se odpravi.

Slednjič je še velika skupina napak, ki se pokažejo pri revizijah in ki zadevajo gospodarsko stran poslovanja, na primer revizor najde, da je mnogo terjatev že zapadlo, da je mnogo obresti zaostalih, da so vsled pomanjkljivega knjigovodstva bilance objektivno nepravilne, ne da bi bil dan učin pregreška § 89. zadr. zak.

V vseh teh slučajih manjka celo zakonitega predpogoja § 9, po katerem bi jih revizor mogel naznaniti trgovski sodnji, ker ni nikake „protizakonnosti“ ali „protipravilnosti“. Revizor se more tu omejiti le na to, da da nasvete, sodnija pa ne more,

če je bila o napakah obveščena, sploh ničesar proti temu ukreniti.

Razmotrivanje navedenih slučajev vodi torej do zaključka, da zakon ne daje v vseh slučajih, v katerih se ob revizijah pri zadrugah pokažejo napake, možnosti, da bi se proti njim nastopilo, da torej niso popolnoma utemeljene večkrat se oglasujoče tožbe o mlačnosti sodnij, ki trpe pri zadrugah vsakojake zanikrnosti itd. V obče je pa treba vedno imeti pred očmi, da ima revizija samo namen, zadrugine organe podpirati v spopolnjevanju poslovnih uredb in pri odpravljanju napak in da se izpolnitev te naloge ne more zagotoviti s tem, da bi se v organizacijo uvedle prisilne naredbe, ampak samo s tem, da se dvigne umevanje zadržanih organov o namenu revizije.

Dr. L. Vogler

v listu „Die Genossenschaft“.

Varujte živino kužne boleznin na parkljih in gobcu!

V zadnjem času se je v vzhodnih in severnih deželah naše države pojavila pri goveji živini kužna bolezen na parkljih in v gobcu v zelo veliki meri. Uradno je priznal cesarski namestnik nižjeavstrijski v sredini preteklega meseca, da se je ta bolezen močno razširila. Povedal je, da je bilo po zadnjem izkazu o živinski kugi okuženih: v Galiciji 57 okrajev z 744 kraji, na Češkem 32 okrajev s 137 kraji, na Moravskem 26 okrajev s 140 kraji, v Bukovini 12 okrajev s 144 kraji, v Nižji Avstriji 10 okrajev s 30 kraji.*) Brez dvoma se je bolezen zanesla iz vzhoda in se je pokazala tudi na vzhodnem Pruskem in na Ogrskem. Akoprav so veterinarne oblasti nastopile z vso silo proti nadaljnemu širjenju te kuge, se je vendar zanesla iz kraja v kraj, ker je lahko nalezljiva.

*) Med tem je ta bolezen prišla tudi že na Koroško in Štajersko.

Uvoz žive živine iz Rusije in Rumunije v našo državo je sicer prepovedan, a se vkljub temu ni dalo zabraniti, da bi se kuga na parkljih in v gobcu ne zanesla tudi v naše kraje. Kaj bi še le bilo, če bi bilo dovoljeno uvažati k nam živo živino iz vzhodnih pokrajin! Vkljub temu pa nekateri krogi ob vsaki priliki zahtevajo, da se meja odpre tuji živini. Kužna bolezen bi se razširila po celi državi, promet z živino bi se ustavil in stanje živine bi se silno znižalo. Noben kmetovalec bi se več ne pečal intenzivno z živinorejo, ki bi mu bila vir vedno novih izgub in stroškov. Nastalo bi velikansko pomanjkanje živine, v mestih pa bi se meso še mnogo bolj podražilo.

Samo enkrat naj se pokaže pri goveji živini kužna bolezen na parkljih in v gobcu, in že ima naš kmet ogromne izgube. To se je pokazalo tudi sedaj. V sredini preteklega meseca je bilo v Avstriji okuženih približno 20.000 govejih hlevov. Oni hlevi, v katerih so sicer imeli to kužno bolezen, pa je bila v tem času že izginila, pri tem številu ne pridejo v poštev. Kakor rečeno, so posledice te bolezni občutile pred vsem severne in vzhodne dežele naše države, kjer se intenzivno pečajo z živinorejo in ima vsak posestnik povprečno precej mnogo živine.

Ako računamo, da so v vsakem okuženem hlevu imeli po 20 glav goveje živine, kar gotovo ni preveč, potem se vidi, da je kužna bolezen na parkljih in v gobcu napadla vsaj 400.000 glav živine. Ker je bolezen zelo lahko nalezljiva, se lahko računa dalje, da obole vsa živinčeta enega hleva, v katerem se je pokazala ta velika škodljivka. Dejansko se pripeti le malokdaj, da bi kakšno živinče ostalo zdravo v hlevu, v katerega se je zanesla kuga. Sploh pa je tudi tako živinče, ki je ostalo zdravo, podvrženo odredbam živinozdravniške oblasti.

Škoda, ki jo povzroči kuga na parkljih in v gobcu, obstoji v tem, da se sme mleko okuženih živali prodajati le z gotovimi ome-

jitvami, dalje, da imajo krave v dotični molzni dobi mnogo manj mleka in da močno shujšajo. Kmet trpi torej škodo, ker mleka ne more spraviti v denar, ker imajo krave v dotični molzni dobi sploh manj mleka in ker postane žival mnogo lažja. Poleg tega se včasih, čeprav ne pogostokrat, pripeti, da žival pogine ali da jo je treba zaklati. Bolj pogosto se pa zgodi nesreča, da breje krave izvržejo. Slednjič moramo upoštevati še okolnost, da ob času živinske kuge ni mogoče prodati živine, ki je bila odločena za prodajo.

Ako bi hoteli vso to škodo izraziti v denarju, potem opravičeno trdimo, da je znesek 60 kron zgube povprečno za vsako živinče raje prenizek kakor previsok. Vsak živinorejec bi gotovo rad odštél to svoto, da bi ob času kuge mogel obvarovati svojo živino te bolezni.

Že poprej smo rekli, da je bilo v sredini preteklega meseca po uradnih podatkih okuženih približno 20.000 hlevov, v katerih je bilo povprečno v vsakem po 20 glav goveje živine, kar da skupno 400.000 glav okužene živine. Ako računamo izgubo pri vsakem živinčetu povprečno na 60 kron, potem znaša celotna izguba 24 milijonov kron. Pri tem pa ni všteta škoda, ki nastane vsled obolenja prešičev, koz in ovac, vsled izgube pri gnoju, dalje vsled stroškov za zdravila in razkuževalna sredstva, vsled stroškov za razkuževanje hlevov in zdravljenje bolne živine. Ako bi hoteli upoštevati še vso to in drugo postransko škodo, smemo reči, da ne znaša manj kakor 6 milijonov kron. Tekom kratkega časa, v malo tednih, se mora tedaj zguba, ki je vsled bolezni na parkljih zadela avstrijsko kmetijstvo, ceniti vsaj na 30 milijonov kron.

To dejstvo osvetljuje nevarnost, ki grozi naši živinoreji od vzhodnih držav. Avstrijski kmetje se ne boje toliko konkurence, ako bi se dovolilo živino uvažati iz teh pokrajin, pač pa imajo opravičen strah, da bi se po-

tem k nam vedno zanašala živinska kuga, kar bi našo živinorejo skoraj popolnoma uničilo.

Za posestnike po onih krajih, kamor se kuga na parkljih in v gobcu še ni zanesla, nastane važno vprašanje, kako obvarovati svoje hleve te velike nadloge.

Deželni kulturni svet nižjeavstrijski je izdal pred kratkim kmetom pouk, kako jim ravnati, da zabranijo, da se ne okuži živina tudi po takih hlevih, kjer je bila doslej zdrava.

Pred vsem se priporoča, v zdrave, neokužene hleve ne postavljati nove živine, zlasti ne take, ki je bila spravljena v hlevih, kamor trgovci zapirajo kupljeno živino, ali je morda celo prišla iz okuženih dežel.

Takim osebam, ki že po svojih opravilih večkrat pridejo v dotiko z živino, kakor n. pr. pastirjem, živinskim trgovcem, rezarjem itd., naj se ne dovoljuje vstop v hlev in naj se tujim osebam sploh prepove zahajati v hlev ali v njem prenočevati.

Hlapcem in deklam, ki imajo opraviti v domačem hlevu, naj se strogo prepove zahajati v tuje hleve ali občevati z osebami, ki so prišle v dotiko z bolno živino.

Vsak živinorejec naj se tudi sam varuje, da bi zahajal v tuje hleve in naj ne stopa v dotiko z ljudmi, ki so imeli ali imajo še opraviti z obolelo živino. Po mogočnosti naj se ne zahaja v vasi, kjer imajo že živinsko kugo.

Goniti živino skupaj na pašo, ni varno.

Kupovati gnoj iz večjih mlekar, zlasti ako mlekarne leže v okuženih krajih, ali dobivati gnoj iz klavnic, je prav nevarno in naj se zato opušča.

Previdnosti je treba tudi glede vozov, v katerih se pogostokrat prevaža živina. Živino, ki je naprodaj, naj si kupec ogleda na dvorišču ali kje drugje, in ni treba dopuščati, da bi vstopil v hlev.

Slednjič se kmetovalci opozarjajo, da naj takoj, ko zapazijo najmanjše sumljivo

znamenje o tej bolezni, obveste o tem svoje županstvo.

Kdor se ravna po teh navodilih, bo v veliki meri odvrnil nevarnost, da bi se tudi v njegov hlev zanesla kuga na parkljih in v gobcu.

Kučni obrt u Istri.

(Izvišće župnika Jos. Grašića na sjednici zemaljskog kult. vijeća u Poreču 31. 8. 1910.)

Uvedenje, odnosno ponovno oživotvorenje te usavršenje već opstojećeg kućnog obrta, potrebito je za pučanstvo u materijalnom i moralnom pogledu. Za to se posvećuje ovoj privrednoj grani velika pažnja u svim naprednim pokrajinama.

Ovo vrijedi također za Istru, koja imade do duše isključivo poljodjelski značaj; ali to jošte nije zaprijevka, da bi se v ovoj zemlji bavilo stanovništvo i domaćim obrtom. Dapače to je od velike nužde! Naš seljak i u povoljnim godinama ne može izlaziti gospodarstveno ili izadje loše radi niske cijene vina. U slabim ljetinama pako pada iz duga u dug. Za uzdržanje njegovog opstanka moraju mu se otvoriti nova vrela prihoda, što bi se postiglo bar djelomice kućnim obrtom. Sposobnosti za ovo imade u našem hrvatskomu narodu.

Ne valja pako zamijeniti zanimanje za poljodjelstvo sa domaćim obrtom, kao da bi ovaj bio na štetu prvomu.

To ne stoji! Kućni se obrt ne ima obavljati kroz cijelu godinu već jedino u doba, kad počivaju poljodjelske radnje, u kišno vrijeme i uz duge zimske večeri. Kućnim obrtom ne bi se kosili probitci poljodjelstva, već bi se izkorišćivalo ono vrijeme, što bi inače bilo izgubljeno. Ovo svjedoči praksa u drugim pokrajinama. Priznato je načelo, da mora imati poljodjelac kao producenat, koji prodaje svoje proizvode, također nešto znanja o trgovini, a da ipak time ne prelazi u trgovački stalež. Tako

isto potrebno je poljodjelcu, da imade prema okolnostima nešto znanja i o kućnom obrtu, a da time ne bi postao isključivo obrtnikom. Potrebno je to s razloga, jer su tijesno spojene obje gospodarstvene grane: poljodjelstvo i obrt, koje se baš međusobno dopunjuju.

Kojgdje nahodi se već u praksi kućni obrt, ali je posve primitivan. Zato ga treba usavršiti. Gdje je pako jošte nepoznat, valja se pobrinuti za uvođenje one vrsti, koja bi najprikladnija bila dotičnome mjestu. Ovim načinom množio bi se prihod našem seljaku, poboljšalo bi se njegovo ekonomsko stanje, te podiglo istoga na viši stepen obrazbe.

Ne dade se poreći vrijednost kućnog obrta takodjer sa moralne strane. Naše ljudstvo u Istri često dangubi, kad su slaba vremena, po zimi za dugih večeri podaje se igri, piću itd. Kućnim obrtom stalno bi nestalo mnogo ovakvih mana i zlih navada.

U Istri kućni obrt ne bi bio novotarija, Svaki narod, svaka pokrajina ga imade, tako i kod nas. Da je u Istri u prošlosti bilo više zanimanja za domaći rad, svjedoče različite narodne nošnje, koje si je krojilo pućanstvo samo, i to na poseban način. U sadašnjosti žalibože to išćezava. V našoj pokrajini bavili su se u prošlosti sa sukmarstvom, jer se je gojilo mnogo ovaca. Stopanje sukna davalo je zarade čak i vlasnicima mlinova na Učki. Sijanje konoplje imalo je za posljedicu obrt platna. Vinogradari pilili su sami duge i pravili bačve. Poznato je bilo i košararstvo i stolarstvo, i to svoje vrsti.

Izradjivali se sitni predmeti n. pr. svirale, škatulje za duhan. Ženske su plele razna odijela, izradjivale su čarape, ručne bisage za ures i praktičnu porabu na putovanju. Strojenje koža, izradba opanaka davalo je mnogim dobitka u Čičariji i u istočnom dijelu Istre — ovkraj Učke. U

uvalama, gdje ima potoka, cvalo je mlinarstvo.

Ovi kratki podatci dovoljno nam pokazuju, kako je u Istri kućni obrt cvalo za prošlih vremena. Sada se mnogo toga zanemarilo, a to baš s razloga, jer je naš seljak napredovao više u vinogradarstvu.

Posjednici u Istri stavili su se u drugoj polovici prošlog vijeka ponajviše na gojenje loze, te se je radi toga zapustilo voćarstvo, sijanje lana i konoplje, zanemarilo se voćarstvo itd. Sve kućne potreboće nabavljale su se od trgovca, te je baš za to naš kmetski stalež zapao u velike dugove. Podigao se je materijalno trgovac, a producenat, seljak, osiromašio te ostao na niskom stepenu obrazbe. Istina je, da se stara patrijarhalna vremena ne mogu više vratiti, no ipak bi se moglo mnogo dobra iz prošlosti očuvati, to prilagoditi zahtjevima sadašnjosti. O tome drugi put!

Iz mnogih dopisa, priposlanih iz čitave pokrajine zemaljskomu kulturnomu vijeću, može se razabrati, da se svuda više ili manje osjećaju kobne posljedice, što se narod ne zna okoristiti privrednim prihodima kućnog obrta.

Iznimku čine u tom pogledu veći gradovi Istre i Liburnija, gdje se žiteljstvo bolje okorišćuje kućnim radom i prometom tudjinaca, premda bi takodjer u onim krajevima bilo korisno uvesti poučavanje o podvorbi, pranju i kuhanju i drugom.

Napose želi se u pokrajini: uvođenje košararstva u 30 mjesta, bačvarstva u 13, klesarstva u 8, izradjivanje mreža uz more te na otocima uopće, čipkarstvo u 5, kovaštvo u 4, pranje u 2, pravljenje leda u jednome mjestu (Krvavi potok). Ostali naglasuju isključivo poljodjelstvo, ili da ne trebaju ništa u tom pogledu. Posvuda pako davalo se je više obzira na kućni obrt za muškarce, dočim se ne spominje toliko radnje, koje bi obavljale ženske ruke. A baš na ove valja da svratimo glavnu pažnju u

domaćim radnjama. Ovo se je dogodilo jedino na otoku Krku, gdje se uopće ovaj predmet shvatilo najozbiljnije. Plodove ovog zanimanja vidi se u Vrbniku i Omišlju¹⁾, gdje se već radi za ustanovljenje škola za kućni obrt. Tako treba raditi! Inicijativa mora izaći od nas samih! Zatim ćemo imati pravo zahtijevati, da nam dodju u pomoć mjerodavni čimbenici.

Pogledom na rečeno zaslužuje predmet kućnog obrta u Istri svaku pažnju od strane zemaljskog kulturnog vijeća. Zato se predlaže:

1. Ima se osnovati u pokrajini jedna škola za košararstvo sa hrvatskim i slovenskim, jedna sa talijanskim naukovnim jezikom. Ovaj obrt neka bi se udomaćio u puku obdržavanjem poučnih putujućih tečaja. Posjednike uz uvale imalo bi se ponučiti, da sade vrbu, kakva rabi za košararstvo. (Ta vrba se zove rakita. *Salix purpurea*; *Evonymus europeus*. Op. Ur.) Ovo je od velike važnosti za Istru radi izvoza groždja za stol i prodaje žukve. Sličnim načinom t. j. obdržavanjem poučnih putujućih tečaja neka bi se brinulo za bačvarstvo, koje je u savezu sa stolarstvom.

2. Na otoku Krku ima se pospiješiti sa izdatnim novčanim sredstvima otvorenje škole za ženski ručni rad u Vrbniku i Omišlju.

3. U mjestima, gdje se bavi stanovništvo ribarstvom, imadu se uvesti poučni tečaji za pletenje mreža.

4. Posvetiti se ima pažnju kamenolomstvu. Istra krije v sebi lijepi kamen razne boje na Puljštini, u Kanfanaru i Žminju, u Lanišću, Grožnjanu i drugdje. U Juršićima nahodi se saldam u velikoj količini.

5. Gdje narod želi, neka bi se pokušalo uvesti kao ženski kućni obrt čipkarstvo, šivanje mreža i pletenje kita

¹⁾ U Omišlju se je već ustrojio ambulatni tečaj za košararstvo.

za slamnate klobuke. Kao domaći obrt posebne vrsti spomenuti moramo pranje, podvorbu itd. Ovo bi vrijedilo za mjesta, kamo su počeli dolaziti tudjinici radi odmora i zdravlja.

6. I mlinarstvo ne bi se smjelo pustiti s vida. Bolje stojeći vlasnici mlinova mogli bi nabaviti strojeve — motore — za porabu u vrijeme suše, kad nema dosta vode u potocima. Isti strojevi dali bi se prirediti za pilenje duga.

Ovo bi bio početak rada na polju kućnog obrta. Budućnost će nas koješta poučiti u ovom pogledu, ako bude u nas dobre volje za gospodarstveni rad i napredak.

Kako se pridobiva zdravo mleko?

V predzadnji številki tega lista smo na kratko označili zahteve v zunanji uredbi hleva in smo videli, kako mora biti hlev urejen, da ne škoduje zdravju živine in kakovosti mleka. S tem, da je hlev pravilno urejen, pa še ni vse doseženo. Ravno tako važno je namreč tudi pravilno

oskrbovanje hlevov.

Snažen, čist hlev je brez dvoma eden izmed glavnih pogojev za pridobivanje do- brega in zdravega mleka. Skrben gospodar bo zato pazil, da bodo stene, hodniki in jasli brez vsake nesnage, oziroma će se kedaj onečistijo, da jih tudi kmalu osnaži. Jasli naj se poleg tega še vsaj vsakih 14 dnij, po potrebi tudi večkrat, temeljito osna- žijo, da se tako prepreči vsako kisanje krme. Tako snaženje je posebno potrebno tam, kjer se krmi razrezana repa ali krompir. Napa- jalniki se morajo vsak dan pregledati; vsako onesnaženje je takoj odpraviti, pogledati je treba, če zaklopec in ventili dobro delujejo. Vsakih 14 dni se mora napajalnik popol- noma izprazniti in očistiti, da se morejo na ta način odstraniti tudi na dno padajoče stvari.

Gnoj se ne sme odstranjati med molžo, ampak če je le mogoče poprej.

Razven orodja, ki je potrebno za snaženje, naj se v hlevu ne hrani ničesar; še manj dopustna pa je navada, ki se pri nas še često dogaja, da imajo namreč nekateri posestniki v hlevu, ali v prostorih, ki so s hlevom v neposredni zvezi, prašiče ali perutnino. Na ta način pride v hlev raznovrsten mrčes, prah in neprijeten duh, ki med drugim vpliva tudi na kakovost mleka. Potrebno in koristno je tudi, hlev večkrat sprati z vodo.

Oskrbovanje živine.

Bolne krave naj se takoj ločijo od druge živine; spravijo naj se v nalašč za to napravljen hlev ali pa naj se vsaj postavijo na poseben samotni prostor. Le na ta način se zabrani vsako okuženje zdravih, bolno kravo pa je lažje zdraviti ter ji streči. Mleko od takih krav naj se toliko časa ne meša z drugim, dokler tega ne dovoli poklicani živinozdravnik.

Oskrbovanje naj se vrši mirno in ljubeznjivo; grdo ravnanje živali oplašči, jim jemlje veselje do jedi ter tako vpliva na njihovo zdravje. Le krava, ki ima vsa znamenja zadovoljnosti, ki se v miru in do sitega naje, le taka krava bo imela tudi primerno množino in kakovost mleka. Glavni pogoj, da ostane živina zdrava, je snaga; zato je treba pogosto rabiti strugalo in ščet. Kolikokrat je treba živino osnažiti, je odvisno največ od tega, kako je hlev napravljen, kaj se vstilja in krmi. V nekaterih slučajih so krave, ki se snažijo dvakrat na teden, veliko snažnejše kakor one, ki se snažijo vsak dan. Tudi ona živina, ki je na videz popolnoma čista, naj se večkrat osnaži, da se tako odstranijo tudi oni majhni praški, ki plavajo po hlevu ter se potem usedajo na živino. Ta prah povzroča srbenje ter lahko pade pri molži v mleko in ga onesnaži.

Včasih je treba onesnaženje, ki se pri leženju vedno lahko pripeti, z mlačno vodo izprati. Da se onesnaženje kolikor mogoče prepreči, je treba seveda pridno izpodkldavati; umestno je tudi, da se konci repov privežejo z vrstico na motvoz, ki se tako napne za in nad kravami, da konec repa ne seže do gnojnega žleba, ampak visi kakih 50 cm nad njim.

Krmljenje in napajanje.

Znano je, da je dobro krmljena živina tudi vedno snažna, kar je čisto naravno kajti lepo rejena žival z zaokroženimi oblikami, gladko in ležečo dlako se gotovo ne onesnaži tako lahko kakor suha in mršava; če pa se že onesnaži, se nesnaga na gladki in takorekoč od narave toščobni dlaki ne prime tako močno in se da s ščetjo z lahkoto odstraniti.

Drugače je to pri slabo rejeni živini. Ogli in udrtine naravnost vabijo nesnago, da se na njih naseli, zmršena in kuštrava dlaka drži kakor polip majhne delce blata, tako da se le z največjo težavo do dobra osnaži. Primerno dobro krmljenje je torej prvi pogoj, da si ohranimo živino zdravo ter da moremo pričakovati vseh tistih koristi, ki nam jih more dati. Le v dobro rejenem telesu se morejo različne funkcije celega organizma mirno in namenu primerno vršiti, le v takem telesu more vsak posamezen del redno izpolnovati dolžnosti, ki mu jih je odkazala narava, torej moremo le tedaj pričakovati za razno krmo tudi primeren nadomestek, ki ga dobimo v obliki mleka ali mesa. Živinorejec bo torej skrbel, da daje živini tako krmo, ki je prvič zanj najcenejša, na drugi strani pa mu obeta največ koristi. Samo po sebi umevno, da si bo pri tem skušal pomagati kolikor mogoče z onimi krmili, ki jih pridela doma in da bo umetna krmila kupoval le v toliko, da doseže za krmljenje pravo razmerje. Ravno tako je jasno, da bo izmed umetnih krmil

kupoval le ona, ki ga v primeri s potrebno jednoto redilnih snovi najmanj stanejo.

Predno se začne krmiti, naj se jasli vedno osnažijo. Krmljenje naj bi se pričelo še le po molži, to pa zaradi tega, da se žival med molžo ne vznemirja in da se mleko ne nasmeti; kajti pri krmljenju se vedno vzdigne precej prahu, ki se potem počasi useda.

Umetna krmila naj se polagajo vedno pred drugo krmo, da jih žival v začetku, ko je še lačna in ima veselje do jedi, gotovo povžije. Dalje je paziti pri umetnih krmilih, da se ista pokladajo suha in nezmešana, ali zmešana z razrezano repo, krompirjem ali rezanico, nikdar pa ne na vodi, ker gre potem lahko vse skupaj neprebavljeno skozi želodec v čreva. Poleg tega je nevarno, da ostane na stenah jasli nekaj delcev, ki se začno hitro kisati. Ko je živina umetna krmila, repo itd. povžila, potem naj se ji da tudi seno, slama ali rezanica, to pa ne veliko na enkrat, ampak po malo in ko je to pojedla, zopet nekaj. Na ta način se zabrani, da živina s svojo sapo krme ne orosi ter potem ne more več uživati.

O napajanju je treba le ponoviti, da se mora pred vsem paziti na snago napajalnikov. Za napajanje je najboljša studenčna voda; vendar mora biti izključena vsaka nevarnost, da bi se ta voda pokvarila s površno vodo ali kakimi smrdljivimi snovmi.

Molža.

Osobje, ki molžo oskrbuje, mora biti vedno snažno. Ravno tako obleka, ki naj bi bila po možnosti platnena; rokavi naj segajo samo do komolca.

Platnen robec, ki ga imej dekla vedno pri sebi, služi za to, da se ž njim vime in bližnji deli trebuha pred molžo dobro obrišejo in odrgnejo. Ta robec se vsakokrat v vodi splakne in dobro ožme. S tem se delci prahu najlažji odstranijo, drgnjenje ima na-

men, izločitev mleka olajšati in pospešiti. Prvič naj se 3—4 krat iz vsacega sesca ne prestreže v posodo; kajti to prvo mleko ima v sebi mnogo bacilov, ki povzročajo, da se mleko rado pokvari. Pri teh potegljajih naj se pazi, če je mleko naravno, ker drugače se ne sme izliti med drugo mleko. Pomolze naj se vedno popolnoma, to pospešuje rast vimena in napravi dobro molznico; poleg tega je zadnje mleko najbolj mastno. Nikdar ni svetovati, roke namočiti si z mlekom, temveč morajo biti roke pri molži vedno suhe in snažne.

Posoda za mleko.

Najboljša tvarina za različne mlečne posode je bela pločevina ali pocinjeno jeklo. Lesene posode so sicer tudi dobre, toda so jako okorne ter se težko snažijo; iz cinkove pločevine pa sploh niso dovoljene, ker se cink tudi pri slabih kislinah, kakor je mlečna kislina, rad razkraja.

Takoj po uporabi se morajo mlečne posode dobro pomiti; morajo se z vodo, v kateri smo raztopili nekaj sode, natančno izmiti, potem z mrzlo vodo poplakniti in na to z odprtino navzdol shraniti do prihodnje uporabe na prostoru, kjer ni prahu.

Ravnanje z mlekom

se prične takoj po molži in sicer izven hleva, najbolje v nalašč za to pripravljenem prostoru poleg hleva. Če se mleko preceja v hlevu in takoj zлива v večje posode, je tam izpostavljeno vsakovrstnemu prahu in raznim bakterijam, ki se nahajajo v hlevu in to ravno v času, v katerem je mleko zaradi visoke temperature za sprejem in razširjenje istih posebno pripravno.

Mleko naj se torej pretaka in precedi izven hleva. Ko se posoda napolni, naj se pokrije s kosom platna, da ne pride do mleka prah, ki ga je vedno veliko v zraku. Potem se mleko s pomočjo hladilnika kolikor najbolj mogoče ohladi. Da se mleko močno ohladi, je posebno važno za one kraje,

kjer mleko odpošiljajo v oddaljene kraje; kajti le ono mleko, ki se je prej dobro ohladilo, ostane tudi pri daljših transportih nepokvarjeno. — Tudi ono mleko, iz katerega se izdeluje sirovo maslo, se mora vsaj pod 15° C ohladiti, ker se še le pod to stopinjo razmnoževanje bakterij zdatno zmanjša. Če mleko v teku 12 ur ne pride v konsum, se mora ohladiti na 2-4° C.

Po ohlajenju pride mleko v vrče za razpošiljanje, prej pa se je treba še prepričati če so ti popolnoma snažni. Na to se vrči dobro zapro, da se zabrani vsako slučajno ali vedoma storjeno poškodovanje mleka.

Vprašanje, „Kako se pridobiva zdravo mleko?“ bo mogoče za nekatere strokovnjake premalo natančno pojasnjeno. Kajti brez dvoma so se omenjeni predpisi na nekaterih vzornih posestvih, ki izvažajo večje množine mleka, že več ali manj udomačili; včasih pa manjkajo le še nekatere malenkosti, da se natančnost izpopolni in zaokroži. Ker pa nekateri izvedenci povdarjajo to lastnost kot neobhodno potrebno, drugi pa drugo, tedaj je treba izpolnjevati vse, celo malenkostne zahteve. Toda če se od živinorejca zahteva, da naj pridobiva res zdravo mleko, potem se mu mora tudi pustiti pravica, da on zahteva, da se bode tako mleko, čegar pridobivanje zahteva veliko truda in stroškov, temu primerno plačevalo.

Vestnik Zadružne Zveze.

Novo članice. V članstvo Zadružne Zveze v Ljubljani so bile vsprejete:

Košana, Mlekarska zadruga v košanski župniji.

Prevalje, Hranilnica in posojilnica pri Devici Mariji na Jezeru v Prevaljah.

Črna, Hranilnica in posojilnica na Črnem na Koroškem.

Split, Radnička štedionica.

Dolenjskim posojilnicam! V času od 27. do 31. decembra t. l. priredi Zadružna Zveza

v Ljubljani zadružni, oziroma knjigovodski tečaj za posojilnice v Novem mestu. Posojilnice naj Zvezi zanesljivo naznazi najpozneje do 20. t. m. one osebe, katere mislijo poslati na ta tečaj.

Zadružni pregled.

Zadružništvo na Japonskem je zelo staro. Že v davnih časih so nastale žitnice, ki so urejene po zadružno in imajo namen, da ob slabih letinah pomagajo revežem z žitom bodisi za seme bodisi za živež, za kar morajo plačati obresti. Pod imenom „ko“ ali „muzim“ delujejo že mnogo časa nekake kreditne zadruge, katerih člani morejo plačati svoj delež v obrokih in si proti določenim obrestim izposoditi denar. Mnogo tisoč takih zadrug obstoji v deželi še sedaj.

L. 1891 je bil izdan prvi zadružni zakon, ki se je pa nanašal samo na kreditne zadruge. L. 1899 se je ta zakon raztegnil tudi na vse druge vrste zadrug in je stopil v veljavo l. 1900. Zadruge morejo po tem zakonu dobiti pravice pravnih oseb. Dovoljeno jim je, da zasledujejo sledeče cilje: 1) članom preskrbovati potrebni kapital in jim olajšati nalaganje prihrankov; 2) od članov izdelano blago prodajati oziroma ga še naprej predelovati; 3) na veliko nakupovati blago in ga potem na drobno oddajati svojim članom, da ga porabijo v svojem obrtu ali za živež; 4) od svojih članov izdelano blago še naprej predelovati in članom posojati potrebno orodje. Ni potrebno, da bi se zadruga omejevala na katerega tu naštetih namenov, ampak jih lahko izvršuje več obenem.

L. 1900 je bilo po tem zakonu urejeno 21 zadrug, med njimi 13 kreditnih. Koncem junija 1909 pa jih je bilo že 5.149, med njimi 1.864 kreditnih. 194 zadrug je bilo takih, ki so zasledovale vse zakonito dopustne namene, 744 je bilo čisto produktivnih zadrug, dočim so ostale združevale po več obratov. L. 1903 je štelo 571 zadrug 45131 članov, l. 1907 je 1623 zadrug imelo že 151.123 članov, povprečno torej l. 1903 po 79, l. 1907 pa po 93 članov. Vplačani deleži so l. 1907 znašali povprečno pri vsaki zadrugi 2970 mark ali na vsakega posameznega člana 31 mark rezervni zaklad vsake zadruge pa je znašal povprečno 600 mark, izposojila 4800 mark, hranilne vloge 3050 mark. Podatke za statistiko je poslalo l. 1907 1623

zadrag, ki so šteje 151.123 članov, od katerih se jih je 121.136 (80%) bavilo s kmetijstvom, 10475 (7%) je bilo trgovcev, 47% je bilo ro-kodelcev in 3028 (2%) je bilo ribičev.

Kaj store drugod za povzdigo živinoreje, se vidi dobro na Virtemberskem. Kmetijska okrajna društva, krajevna društva in živinorejske zadruge so v zadnjih treh letih (1907 do 1909) nakupile vsega skupaj 1056 goveje živine v vrednosti 938.275 mark, namreč 758 bikov, 176 krav in 111 volov. Za zboljšanje virtemberske živinoreje je prišla v prvi vrsti v poštev simodolska živina, katere so v imenovanih treh letih nakupili za 739.039 mark. Nakupne cene so znašale povprečno za bika 988 mark in za kravo 965 mark. Izvoz živine iz Švice je bil v zadnjem času nekoliko manjši, ker so cene živini poskočile. Razven v Švici so kmetijske organizacije nakupovale živino na Badenskem, Zgornjem Bavarskem in deloma tudi doma. Kako zelo skrbe kmetijska društva in živinorejske zadruge za povzdigo živinoreje in kako velike vsote porabijo v ta namen, se vidi iz tega, da se je v zadnjih 15 letih nabavilo nič manj nego 3140 bikov, 792 krav in 590 ostale živine za skupno 3.111.435 mark.

Kmetijskih zadrug na Nemškem je bilo po štetju v mesecu juniju tega leta skupaj 18.962 in sicer je bilo med njimi 78 osrednjih zadrug, 2028 mlekarških in 1885 drugih zadrug.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 18. (Kmečka hran. in pos. v M.) Ali smo dolžni odgovoriti okrajnemu glavarstvu, ki zahteva od nas pojasnila, koliko odpade od posojil, v računskem zaključku za l. 1909 izkazanih, na menice, koliko na dolžna pisma, koliko na tekoči račun, koliko na založni in koliko na hipotečni kredit.

Odgovor 18. Takih pojasnil okrajno glavarstvo od Vas ne more terjati, oziroma če jih že terja, niste dolžni odgovoriti, ker ni taka dolžnost določena v nobenem zakonu.

Vendar Vam pa priporočamo, da pošljete okrajnemu glavarstvu omenjene podatke prostovoljno. Okrajna glavarstva hočejo dobiti označene podatke ne za se, ampak za c. kr. statistično komisijo na Dunaju, ki namerava te podatke uporabiti pri svojih statističnih delih o združništvu. Tako delo je pa združnemu

gibanju le v korist, zato je umestno, da ga tudi posamezne zadruge podpirajo.

Vprašanje 19. (Hran. in pos. v K.) Okrajno glavarstvo nam je poslalo nalog, da moramo rentnino plačevati vsako četrletje in ne samo enkrat na leto, kakor smo delali dosedaj in kakor je pisal tudi „Narodni Gospodar“. Ali je ta zahteva okrajnega glavarstva utemeljena?

Odgovor 19. Naznanite okrajnemu glavarstvu, da ste včlanjeni pri „Zadružni zvezi“ v Ljubljani. Tistim rajfajzenskim posojilnicam — in Vaša posojilnica je rajfajzovka — ki so včlanjene pri naši Zvezi pa je c. kr. finančno ministrstvo z odlokom z dne 6. aprila 1906 št. 6039, dovolilo, da smejo rentnino plačevati v celoletnih obrokih in sicer najkasneje do konca meseca julija vsakega leta. Na ta odlok se tudi Vi sklicujte v svojem odgovoru.

Vprašanje 20. (Hran. in pos. v K.) Član, ki dolguje naši posojilnici neko vsoto, od katere ni že 2 leti plačal obresti, se nahaja neznan kje v Ameriki. Zadolžnica na osebno poroštvo je že zapadla. Dotičnik ima doma posestvo. Ali bi mogli svojo terjatev zemljeknjižno zavarovati in kako naj bi se to zgodilo, da bi ne bili stroški preveliki? Ali sme njegova žena dati dovoljenje za vknjižbo.

Odgovor 20. V tem slučaju Vam je na izbero danih več potov, po katerih lahko zavarujete svojo terjatev v zemljiški knjigi. Žena ni sama od sebe opravičena dajati dovoljenje za vknjižbo dolgov na moževem posestvu. To bi smela storiti le tedaj, ako je dobila od njega pravilno pooblastilo, ki vsebuje tudi izrečni dostavek, da je žena upravičena v moževem imenu najemati posojila in dovoljevati vknjižbo teh posojil. Ako ima žena tako pooblastilo, potem napravite novo zadolžnico za vknjižbo in jo kolkujete po lestvici II. S to zadolžnico in s pooblastilom naj gre dolžnikova žena k notarju ali sodniji, da se njen podpis poveri. Zatem daste terjatev lahko takoj vknjižiti. Dotičnemu zemljeknjižnemu predlogu je priložiti tudi pooblastilo v izvorniku in prepisu.

Če pa žena ali kdo drugi nima takega pooblastila od Vašega dolžnika, morete vknjižbo izvesti najhitreje in najceneje na sledeči način. Žena naj gre k svojemu županu, da ji napravi izjavo (kolek I K), da je bivališče njenega moža ta čas neznan. Mogoče je namreč, da ni dolžnika več v tistem kraju v Ameriki, kamor so se mu pošiljali opomini. S to županovo izjavo

in z zadolžnico, katero je član bil podpisal, pojedite kak navaden dan k sodnji in vložite tožbo na priznanje omenjene terjatve in prosite ob enem, da se v najkrajšem času razpiše narok za ustno obravnavo. Ker se dolžnik seveda ne bo zglasil, mu sodnja imenuje za ta slučaj kuratorja, na kar bo kmalu izdana rzsodba. Na podlagi te rzsodbe vknjižite potem zastavno pravico za svojo terjatev na zemljišče imenovanega dolžnika.

Slednjič Vam ostane še prenotacija (predznanba) svoje terjatve, o čemer smo že večkrat pisali, tako da ne bomo tega še enkrat ponavljali.

Vprašanje 21. (Hran. in pos. v P.) Nek naš član je že pred 5 leti najel posojilo in s tem denarjem takoj izplačal nekega zasebnega upnika. Ta upnik ga pa sedaj toži, češ da mu dolg še ni vrnil. Naš član je pa izgubil poštno potrdilo, da je takrat odposlal denar. Kako naj se izkaže, da je svoj dolg resnično poravnal?

Odgovor 21. Po Vaših podatkih je cela stvar taka, da bo Vaš član moral najbrž svoj dolg še enkrat plačati. Prvič, ker on sam nima nikakega izkazila v rokah, da je res ob času, katerega navaja, oddal denar na pošto in ga poslal upniku, drugič pa tudi zato, ker poštna uprava po treh letih uniči svoje tozadevne zabeleške in račune, tako da tudi od nje ne bo dobil nobenega pripomočka, s katerim bi mogel vsaj deloma podpreti svojo trditev.

Gospodarske drobtine.

Poljedeljske tečaje priredi kranjski deželni odbor tudi to zimo po raznih krajih dežele. Dne 4. in 5. decembra t. l. se bo vršil tak tečaj v Studenem. Predavali bodo: o sadjarstvu c. kr. kletarski nadzornik Franc Gombač; o živinoreji, umetnih gnojilih in pridelovanju krme dež. živinorejski nadzornik inženir Jan. Rataj; o zadružništvu dež. zadružni komisar dr. Lovro Pogačnik. Ta tečaj bo vodil g. Gombač.

Dne 18. in 19. decembra t. l. bosta tečaja v Št. Vidu pri Vipavi in v Kočah. Predavali bodo isti gospodje, ki se menjajo polovica (en dan v Št. Vidu, drugi dan v Kočah) in sicer, o splošni živinoreji deželni mlekarški in živinorejski nadzornik Radoslav Legvart, isti o umetnih gnojilih in pridelo-

vanju krme; o zadružništvu s posebnim ozirom na mlekarstvo inž. Rataj; o sadjarstvu dež. sadj. instruktor Martin Humek. Oba tečaja bo vodil g. Legvart.

Na Dolenjskem bosta ista dneva tečaja v Dobropoljah in v Višnji gori. Tudi tu bodo se predavatelji menjali. Predavali bodo: o splošni živinoreji dež. strokovni učitelj Anton Planinšek; o umetnih gnojilih in pridelovanju krme profesor Franc Pengov s knezoškofijskih zavodov; o prasičereji ravnatelj kmetijske šole na Grmu Viktor Rohrman, o zadružništvu dr. Lovro Pogačnik. Vodja g. Rohrman.

Dne 6., 7. in 8. januarja 1911 bodo predavali, menjaje na Vinici in v Adlešičih o vinarstvu in kletarstvu c. kr. vinogradni nadzornik Bol. Skalicki; o sadjarstvu deželni strokovni učitelj Rudolf Zdolšek, o prasičereji in govedoreji ravnatelj Rohrman, o zadružništvu dr. Pogačnik. Vodja Skalicki.

Iste dni bo za Gorenjsko in ljubljansko okolico tečaj v Goričanah, ki ga bo vodil g. Legvart. Isti bo predaval o živinoreji g. Humek o sadjarstvu; o zadružništvu o umetnih gnojilih in pridelovanju krme pa prof. Pengov.

Dne 15. in 17. januarja 1911 bo poljedelski tečaj pod vodstvom gosp. Gombača v Čadežu na Savi. Predavali bodo o sadjarstvu g. Humek, o vinarstvu in kletarstvu g. Gombač, g. Legvart pa o perutninarstvu.

Dne 22. in 23. januarja 1911 bosta tečaja v Žužemberku in v Vavti vasi pod vodstvom ravnatelja Rohrmana. Predavali bodo v obeh tečajih gg.: Skalicki o vinarstvu in kletarstvu, Rohrman o umetnih gnojilih in pridelovanju krme, Zdolšek o splošni živinoreji in o prasičereji, dr. Pogačnik o zadružništvu.

Dne 29. in 30. januarja 1911 bo tečaj v Škocijanu. Predavajo o pašništvu in prasičereji g. Rohrman, o sadjarstvu g. Humek, o vinarstvu in kletarstvu g. Skalicki, o zadružništvu dr. Pogačnik. Vodja ravnatelj Rohrman.

Dne 2. februarja 1911 bo tečaj v Lukovici, (sodni okraj Brdo.) Vodil ga bo g. Humek, ki bo predaval o sadjarstvu. Gosp. Legvart bo razpravljajal o živinoreji in živino-

rejskih zadrugah, g. Rataj pa o pašništvu, pridelovanju krme in o strojnih zadrugah.

Marca meseca 1911 se priredi poljedelski tečaj pri sv. Trojici nad Cirknico. Dan se določi pozneje. Vodja g. Legvart, ki bo predaval o živinoreji in živinorejskih zadrugah. Perotninarstvo bo razlagal g. učitelj Zupan.

Za kočevski okraj so določeni v aprilu 1911 tečaji v Mozeljnu, Starem Logu in Stari Cerkv. Dnevi in natančni sporedi se določijo pozneje.

Gori navedeni dnevi niso neizpremenljivi. Deželni kulturni oddelek vabi tem potom častite župne urade, slavna županstva in šolska vodstva, da mu nemudoma naznanijo svoje želje ali pomisleke, zlasti z ozirom na morebitne cerkvene prireditve, semnje, volitve itd. in mu naznanijo primerne prostore, ki bi bili za tečaje na razpolago. Kjer ni zadružnih domov, se prosijo šolska vodstva, da dajo šolske prostore na razpolago in nadomestijo vsled tega odpadli poduk v četrtek.

Pokladanje sezamovih tropin. Vsled pomanjkanja lanenega semena se lanene tropine (preše) včasih ne dobivajo lahko v trgovini in so jim cene zelo visoke. Vsled obile maščobe so tudi sezamove tropine izborna krmilo. Sicer menijo nekateri kmetovalci, da živina nerada uživa sezamove tropine. To je res, toda le v začetku, ko jih živina še ni vajena. Kakor hitro pa se jih privadi, jih uživa kaj rada. Sezamove tropine so najizvrstnejši namestek za lanene tropine in je razlika tudi v ceni tako velika, da so sezamove tropine za klajo le priporočati.

Vabilo na izredni občni zbor

Strojne zadruge v Dravljah,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 20. decembra 1910 ob 6. uri popoldne pri Pečjaku v Dravljah.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika osnovalnega odbora.
2. Čitanje potrjenih pravil.
3. Potrjenje pravičnega reda o uporabi društvenih strojev.
4. Potrjenje izvrševalnega reda o uporabi društvenih strojev.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zagradcu,

reg. zadruge z neomejeno zavezo.

ki se bo vršil dne 29. decembra 1910 ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1909.
3. Nadomestna volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na izredni občni zbor

Strojne zadruge v Vipavi,

registrovane zadruge z omejenim jamstvom,

ki se vrši dne 26. decembra t. j. na sv. Štefana dan ob 3. uri popoldne v pisarni „Hranilnice in posojilnice v Vipavi“ s sledečim

dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnje seje obč. zbora.
2. Poročilo o delovanju ter event. o razpustu zadruge.
3. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na izredni občni zbor

Raiffeisenove posojilnice v Št. Ilju pri Velenju,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 18. decembra 1910 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Prememba pravil.
3. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo k občnemu zboru

Mlekarske zadruge za blejski kot v Gorjah,

reg. zadruga z omejeno zavezo v likvidaciji,

ki bode v pondeljek dne 26. decembra 1910 ob polu 4. uri v dvorani.

Spored:

1. Poročilo likvidatorja o dokončanju likvidacije.
2. Dogovor radi shrambe knjig.

Ako bi se v določeni uri ne sešlo zadostno število članov, bode pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bode brez ozira na število članov sklepal veljavno.

V Gorjah, 5. decembra 1910

L. kvikator.

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
za Planino in Studeno,**

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva	K
Posojila	61.328-89
Inventar premični	212-55
Zaostale obresti posojil	1.561-78
Delež pri „Zadružni Zvezi“	1.000—
Rezerva	2.568-58
Prehodni	654-73
Gotovina 31. decem 1909	99-64
Skupaj	67.426-17

Pasiva	K
Deleži	384—
Hranilne vloge s kapitaliz. obrestmi	53.404-11
Tekoči račun z zvezo	10.323—
Predplačane obresti posojil	222-36
Rezervni zaklad z obrestmi	2.788-41
Čisti dobiček	304-29
Skupaj	67.426-17

Denarni promet K	131.289-70
Stanje članov začetkom l. 1909	177
Prirastlo	15
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1909	192

Bilanca

**Posojilnice in hranilnice
v Pomjanu,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva	K
Posojila	116.356-44
Inventar premični	309-96
Zaostale obresti posojil	1.459-84
Vrednost tiskovin	25—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
V c. kr. poštni hranilnici	157-31
Gotovina 31. decembra 1909	3.597-51
Skupaj	122.906-06

Pasiva	K
Deleži	882—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	93.809-41
Tekoči račun z zvezo	25.053—
Predplačane obresti posojil	1.160-90
Rezervni zaklad	1.354-26
Čisti dobiček	646-49
Skupaj	122.906-06

Denarni promet K	193.521-81
Stanje članov začetkom l. 1909	261
Prirastlo	35
Odpadlo	18
Stanje koncem l. 1909	278

Bilanca

**Mlekarske zadruga
v Predosljah,**

reg. zadr. z om. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva	K
Vrednost neprem. invent.	5.354-54
Vrednost premič inventarja	8.677-36
Delež pri Mlekarski zvezi	100—
Kavcija na železnici	350—
Za 1910 plačane obresti	147-33
Gotovina koncem leta 1909	239-21
Skupaj	14.868-44

Pasiva	K
Deleži	624—
Izposojila	12.240-93
Dolg pri Zadružni zvezi	486—
Čisti dobiček	1.517-51
Skupaj	14.868-44

Denarni promet K	119.887-03
Stanje članov začetkom l. 1909	79
Prirastlo	19
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1909	98

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
v Št. Petru na Notranjskem,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. avgusta 1910.

Aktiva	K
Posojila	710.543-16
Inventar premični	1.418-28
Inventar nepremični	27.880-32
Zaostale obresti posojil	8.075-13
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delež pri Zadružni tiskarni	1.000—
Delnice pri Unionu	2.500—
Delnice pri opekarni	1.000—
Gotovina 31. avgusta 1910	2.007-93
Skupaj	755.424-82

Pasiva	K
Deleži	1.088—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	479.567-90
Tekoči račun z zvezo	254.985—
Predplačane obresti posojil	963-22
Rezervni zaklad	14.403-01
Čisti dobiček	4.417-69
Skupaj	755.424-82

Denarni promet K	1.072.286-97
Stanje članov začetkom l. 1910	504
Prirastlo	50
Odpadlo	10
Stanje koncem l. 1910	544

Bilanca

**Gomiličke Seoske zajmovne bla-
gajne za štednju i zajmove
u Kaštel-Gomilci,**

reg. zadr. s neogr. jamstvom,
s koncem meseca decembra 1909.

Aktiva	K
Zajmovi	43.589-05
Tekući račun s svezom	10.293—
Inventar pomični	273-13
Zaostale kamate zajmova	74-95
Dio kod „Zadružne sveze“	600—
Gotovina koncem g. 1909	3.977-59
Skupa	58.807-72

Pasiva	K
Djelovi	360—
Ulošci na štednju s kapit. kamata	57.534-65
Rezervna zaklada	365-11
Čisti dobitak	547-96
Skupa	58.807-72

Novčani promet K	110.209-55
Stanje članov začetkom g. 1909	68
Pristupilo	4
Izstupilo	—
Stanje koncem god. 1909	72

Bilanca

**Seoske blagajne za štednju
i zajmove**

registrovane zadruga na ograničeno
jamčenje,

u župi Punat,

s koncem meseca decembra 1909.

Aktiva	K
Zajmovi	39.561-79
Tekući račun s svezom	404.501-07
Inventar pomični	200-10
Zaostale kamate zajmova	8-37
Dio kod „Zadružne sveze“	1.000—
Dio kod „Gosp. Sveze“	100—
10 dionica A. H. p. d.	500—
Gotovina koncem god. 1909	2.266-83
Skupa	448.138-16

Pasiva	K
Djelovi	356—
Ulošci na štednju s kapitali- zovanimi kamata	442.828-46
Rezervna zaklada	3.497-88
Čisti dobitak	1.455-82
Skupa	448.138-16

Novčani promet K	898.442-47
Stanje članov začetkom g. 1909	76
Pristupilo	14
Izstupilo	1
Stanje koncem g. 1909	89

Bilanca
Hrvatske Pučke blagajne
u Podbabju,

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva.	K
Posojila	206.157 57
Inventar premični	307 83
Zaostale obresti posojil	2 160 50
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Terjatev za žito	2.848 65
Terjatev za galico	152 78
Gotovina 31. decem. 1909	3.211 42
Skupaj	215.838 75

Pasiva.	K
Deleži	4.230—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	50.148 67
Tekoći račun z zvezo	156.056 —
Rezervni zaklad	4.011 50
Čisti dobiček	1.392 58
Skupaj	215.838 75

Denarni promet	K 183.719 20
Stanje članov začetkom l. 1909	424
Prirastlo	10
Odpadlo	11
Stanje koncem l. 1909	423

Bilanca
Posojilnice in hranilnice
v Polhovem Gradcu,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva.	K
Posojila	79.978 94
Tekoći račun z zvezo	233.597 51
Inventar premični	274 68
Zaostale obresti posojil	72 90
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delež pri „Zadr. tiskarni“	500—
Delež pri „Unionu“	1.000—
Delež pri „Ljudski posoj.“	4—
Gotovina 31. decembra 1909	1.071 31
Skupaj	317.499 34

Pasiva.	K
Deleži	324—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	307.770 76
Rezervni zaklad	7.648 42
Čisti dobiček	1.756 16
Skupaj	317.499 34

Denarni promet	K 260.836 77
Stanje članov začetkom l. 1909	161
Prirastlo	1
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1909	162

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Preski,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva.	K
Posojila	100.573 63
Tekoći račun z zvezo	13.106—
Inventar premični	200—
Zaostale obresti posojil	312 45
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Gotovina 31. decemb. 1909	96 25
Skupaj	115.288 33

Pasiva.	K
Deleži	326—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	111.047 06
Predplačane obresti posojil	932 87
Izposojilo	400—
Rezervni zaklad	1.480 39
Čisti dobiček	1.102 01
Skupaj	115.288 33

Denarni promet	K 200 456 95
Število članov začetkom l. 1909	146
Prirastlo	17
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1909	163

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
pri D. M. v Polju,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva.	K
Posojila	100.722 76
Inventar premični	35 10
Zaostale obresti posojil	550 26
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delnica „Union“	500—
Pomožna akcija	1.609 20
Obresti pomožne akcije	75 60
Gotovina 31. decembra 1909	4.128 29
Skupaj	108.621 29

Pasiva.	K
Deleži	258—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	90.250 90
Tekoći račun z zvezo	15.138 —
Predplač obresti posojil	387 79
Rezervni zaklad	1.491 80
Čisti dobiček	1.094 80
Skupaj	108.621 29

Denarni promet	K 169.720 97
Stanje članov začetkom l. 1909	98
Prirastlo	33
Odpadlo	2
Stanje koncem l. 1909	129

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Raki,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909

Aktiva	K
Posojila	113 385 40
Inventar premični	214 56
Zaostale obresti posojil	155 68
Delež pri „Zadružni zvezi“	400—
Tekoći račun s člani	7.463 94
Gotovina 31. decem. 1909	3 005 13
Skupaj	124.624 71

Pasiva.	K
Deleži	354—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	91.407 86
Tekoći račun z zvezo	30.783—
Predplačane obresti posojil	302 94
Rezervni zaklad	503 85
Čisti dobiček	1.273 06
Skupaj	124.624 71

Denarni promet	K 243.177 97
Stanje članov začetkom l. 1909	85
Prirastlo	92
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1909	177

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Št. Rupertu,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1909.

Aktiva.	K
Posojila	214 239 13
Tekoći račun z zvezo	36.863 —
Inventar premični	391 27
Inventar nepremični	19 653 66
Zaostale obresti posojil	2 307 68
Delež pri „Zadružni zvezi“	1.000—
Delež pri „Ljudski posojiln“	4—
Gotovina 31. decembra 1909	173 75
Skupaj	274.632 49

Pasiva.	K
Deleži	1.590—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	264 676 39
Preplačane obresti posojil	1.325 18
Prehodni	361 73
Rezervni zaklad	3.320 04
Čisti dobiček	3.359 15
Skupaj	274.632 49

Denarni promet	K 582.405 93
Stanje članov začetkom l. 1909	294
Prirastlo	42
Odpadlo	18
Stanje koncem l. 1909	318